

Sygnatura akt VI U 695/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 listopada 2019 roku

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący sędzia Tomasz Korzeń

Protokolant st. sekr. sądowy Anna Kopala

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 15 listopada 2019 roku

sprawy z odwołania K. S.

od decyzji z dnia 31 maja 2019 roku, znak: (...)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.

o wznowienie postępowania w przedmiocie wysokości emerytury

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. z dnia 31 maja 2019 roku, znak: (...) w ten sposób, że przywraca K. S. termin do wniesienia skargi o wznowienie postępowania od decyzji z 24 lipca 2013 roku.

Tomasz Korzeń

VI U 695/19 UZASADNIENIE

Decyzją z 31.05.2019 roku, znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił K. S. wznowienia postępowania.

Ubezpieczona K. S. odwołała się od tej decyzji. Wniosła o zmianę decyzji i przywrócenie terminu do złożenia skargi o wznowienie postępowania i wznowienie postępowania. Wskazała, że trudno jest emerytowi śledzić wszystkie zmiany w prawie jakie odnoszą się do osób urodzonych w (...) roku. Nadto podała, że jest osobą w podeszłym wieku, cierpi na żylaki nóg, a w maju 2019 roku spadła ze schodów co spowodowało u niej kontuzję nogi i objęcie specjalistycznym leczeniem.

Pozwany organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania podając, że ubezpieczona przekroczyła termin do złożenia skargi o wznowienie postępowania, który upłynął jej w dniu 23.04.2019 roku, tymczasem skarżąca złożyła skargę w dniu 6.05.2019 roku.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

K. S. urodziła się (...).

Pobierała emeryturę „wcześniejszą” przyznaną na podstawie art. 29 i 46 ustawy z dnia 17.12.1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2018.1270; dalej jako ustawa emerytalna). Wysokość świadczenia od 5.05.2008 roku wyniosła 1 531,14 zł. Emerytura po waloryzacji od 1.03.2011 roku wyniosła 1 757,29 zł.

Decyzją z 24.07.2013 roku przyznano ubezpieczonej emeryturę na podstawie art. 24 i 26 ustawy emerytalnej. Wysokość emerytury pozwany ustalił na kwotę 1 384,76 zł; kwotę składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji – 51 284,76 zł; średnie dalsze trwanie życia – 253,7 miesięcy; kwotę pobranych emerytur w wysokości 105 793,10 zł.

Decyzją z 2.07.2015 roku ZUS przeliczył emeryturę skarżącej. Wysokość emerytury pozwany ustalił na kwotę 1 507,85 zł; kwotę składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji – 51 284,76 zł; średnie dalsze trwanie życia – 253,7 miesięcy; kwotę pobranych emerytur w wysokości 105 793,10 zł.

Wyrokiem z dnia 6.03.2019 roku Trybunał Konstytucyjny w sprawie P 20/16 Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w brzmieniu obowiązującym do dnia 30.09.2017 roku, w zakresie w jakim dotyczy kobiet urodzonych w (...) roku, które nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji.

Dnia 6.05.2019 roku ubezpieczona, powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6.03.2019 roku, wniosła o ponowne obliczenie emerytury. Decyzją z 31.05.2019 roku organ rentowy odmówił wznowienia postępowania wskazując, że skarga ubezpieczonej została wniesiona po ustawowym terminie, a trudna sytuacja rodzinna, na którą powołuje się skarżąca nie uzasadnia przywrócenia terminu.

Ubezpieczona ma 66 lat. Cierpi na kontuzję nogi i zylaki. Jest objęta specjalistycznym leczeniem. O treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 6.03.2019 roku dowiedziała się w maju 2019 roku. Niezwłocznie po powzięciu informacji o treści wyroku złożyła skargę o wznowienie postępowania. Skarżąca nie potrafi i nie korzysta z Internetu.

dowód: dokumenty w aktach ZUS, tom I: decyzje k. 51-54, 77-79; tom IV: decyzje k. 6, 20, wnioski k. 15.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonej okazało się zasadne.

Ubezpieczona domagała się przywrócenia terminu do złożenia skargi o wznowienie postępowania i wznowienia postępowania w przedmiocie ustalenia wysokości emerytury przysługującej wnioskodawczyni w powszechnym wieku emerytalnym, z powołaniem się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6.03.2019 roku. Poza sporem było, że wnioskodawczyni złożyła skargę o wznowienie postępowania z uchybieniem miesięcznemu terminowi, zaś wnosząc o przywrócenie terminu wskazywała na trudną sytuację rodzinną, podeszły wiek i zły stan zdrowia.

Zgodnie z art. 145a § 1 K.p.a., można żądać wznowienia postępowania również w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego została wydana decyzja. § 2. W sytuacji określonej w § 1 skargę o wznowienie wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

Termin do złożenia skargi o wznowienie postępowania z powołaniem się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego, określony w art. 145a § 2 K.p.a. jest terminem o charakterze procesowym i może być przywrócony przy zastosowaniu art. 58 § 1 i 2 K.p.a. Zgodnie z tym przepisem przywrócenie terminu jest możliwe na prośbę zainteresowanej osoby jeżeli uprawdopodobni, że uchybienie terminu nastąpiło bez jej winy. Organ rentowy odmówił przywrócenia terminu jedynie z tej przyczyny, że uznał iż wnioskodawczyni nie uprawdopodobniła braku swej winy w uchybieniu terminowi. Przy czym przepisy procedury administracyjnej nie definiują samodzielnie pojęcia winy, zatem przy ocenie tego elementu trzeba uwzględnić konkretny stan faktyczny i ocenić go z uwzględnieniem obiektywnego miernika staranności wymaganej w danych okolicznościach. Nie można postępować w sposób schematyczny i zbyt ogólnikowy.

Należy zauważyć, że termin przewidziany w art. 145a § 2 K.p.a. jest nie tylko relatywnie krótki, ale też początek jego biegu – ogłoszenie wyroku Trybunału Konstytucyjnego w dzienniku urzędowym – może być stronie niewiadomy.

Zgodnie z art. 145a K.p.a. wznowienie postępowania może nastąpić tylko na wniosek ubezpieczonego. Zatem zastosowanie tego przepisu ma miejsce tylko wówczas gdy ubezpieczony złożył do organu rentowego skargę o wznowienie postępowania zakończonego ostateczną decyzją organu rentowego w terminie 1 miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Termin ten jest określony w art. 145a § 2 K.p.a.

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zastosowanie ma przepis art. 477¹⁰ § 2 K.p.c., w którym podkreślona jest kontrola funkcji postępowania sądowego i zasada, że jego przedmiotem może być tylko żądanie będące przedmiotem rozpoznania przed organem rentowym. W konsekwencji zakres zaskarżonej decyzji wyznacza też zakres rozpoznania sprawy przez sąd.

W niniejszej sprawie kwestia sporna dotyczyła wyłącznie wznowienia postępowania oraz – jako przesłanki wznowienia - przywrócenia terminu do złożenia przez ubezpieczoną skargi o wznowienie postępowania w przedmiocie ustalenia wysokości emerytury przysługującej ubezpieczonej w powszechnym wieku emerytalnym, z uwzględnieniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6.03.2019 roku.

Poza sporem było, że ubezpieczona złożyła skargę o wznowienie postępowania z uchybieniem miesięcznego terminu. Na uzasadnienie wniosku o przywrócenie terminu podała, że o sytuacja rodzinna uniemożliwiła jej złożenie skargi wcześniej a nadto, doznała kontuzji nogi i została objęta specjalistycznym leczeniem. O treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 6.03.2019 roku dowiedziała się na początku maja 2019 roku i niezwłocznie po tym złożyła skargę o wznowienie postępowania do ZUS. Dodatkowo wskazała, że ubezpieczona jest osobą starszą (66 lat) i nie korzysta z Internetu. Gdyby nie informacja od znajomych, którzy mieli wiedzę o treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 6.03.2019 roku, nie dowiedziałaby się o tym wyroku. Skargę do organu rentowego złożyła niezwłocznie po powzięciu informacji o wyroku.

Termin do złożenia skargi o wznowienie postępowania z uwagi na wyrok Trybunału Konstytucyjnego określony w art. 145a § 2 K.p.a., jest terminem o charakterze procesowym i może być przywrócony na podstawie art. 58 § 1 i 2 K.p.a. Zgodnie z tym przepisem przywrócenie terminu jest możliwe na wniosek zainteresowanej osoby jeżeli uprawdopodobni, że uchybienie terminu nastąpiło bez jej winy. Organ rentowy odmówił przywrócenia terminu z tej przyczyny, że uznał, iż ubezpieczona nie uprawdopodobniła braku winy w uchybieniu terminowi.

Ocena przesłanek zastosowania w sprawie art. 58 K.p.a. może nastąpić po wszechstronnym wyjaśnieniu okoliczności konkretnego przypadku, z pomocą wszelkich koniecznych środków dowodowych i z uwzględnieniem słusznego interesu strony, a wszelkie niejasności nie mogą być interpretowane na niekorzyść strony (por. wyrok WSA w Rzeszowie z 21.05.2019 roku, III SA/Rz 85/19, Legalis). Przy ocenie winy bez wątplenia trzeba uwzględnić konkretny stan faktyczny i ocenić go z uwzględnieniem obiektywnego miernika staranności wymaganej w danych okolicznościach.

Należy zauważyć, że terminy procesowe w większości rozpoczynają swój bieg od daty dokonania jakiejś czynności w stosunku do strony, np. doręczenia jej odpisu decyzji z pouczeniem o sposobie i terminie wniesienia odwołania. Stąd, w sytuacji kiedy strona była prawidłowo pouczone o przysługującym środku zaskarżenia oraz terminie jego wniesienia. Zastosowanie surowszych kryteriów oceny winy w przekroczeniu terminu należy uznać za uzasadnione. Wówczas strona posiada wiedzę o istnieniu terminu do złożenia odwołania oraz dacie rozpoczęcia jego biegu. Natomiast termin przewidziany w art. 145a § 2 K.p.a. jest nie tylko krótki, ale też początek jego biegu - w niniejszej sprawie ogłoszenie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 6.03.2019 roku w dzienniku urzędowym – nie jest łatwy do ustalenia, zwłaszcza biorąc pod uwagę grupę społeczną której wyrok dotyczy. K. S. nie jest osobą aktywną zawodowo. Nie wiedziała jaki jest termin do wniesienia skargi o wznowienie postępowania. Nie można obarczać ubezpieczonej obowiązkiem bieżącego sprawdzania publikacji spraw emerytalnych w dziennikach urzędowych oraz doniesień w mediach. Tym bardziej, że sprawa która wpłynęła do Trybunału Konstytucyjnego w dniu 3.10.2016 roku została rozpoznana trzy lata później tj. w dniu 6.03.2019 roku. Ponadto, trudno także przyjąć, że ubezpieczona z łatwością mogła odnieść treść wyroku z dnia

6.03.2019 roku stwierdzającego niekonstytucyjność art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS, do swojej sytuacji prawnej. Tym bardziej, że już od kilku lat pobierała emeryturę przyznana jej w wieku powszechnym.

Z art. 58 K.p.a. wynika, że terminu nie przywraca się w sytuacji, gdy uchybienie terminowi było zawinione przez stronę. Zdaniem sądu ubezpieczonej nie można przypisać winy w jakiegokolwiek postaci, nawet winy rozumianej jako niedołożenie należytej staranności jakiej można wymagać od każdej osoby dbającej o swoje interesy. Wobec braku informacji ze strony ZUS o wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6.03.2019 roku oraz o tym, że wyrok ten odnosi się do sytuacji prawnej skarżącej, nie miała ona możliwości powzięcia wiadomości na temat tego wyroku nawet przy dołożeniu należytej staranności i złożenia skargi w terminie. Trudno też wymagać od ubezpieczonej aby na bieżąco śledziła doniesienia w mediach o sprawach emerytalnych, a powziętą wiedzę odnosiła do swej sytuacji. Ubezpieczona nie korzysta z Internetu. Zaś doniesienia medialne sprowadzały się jedynie do ogólnikowych informacji, że kobiety z rocznika 1953 mogą dokonać korzystnego dla siebie przeliczenia emerytur. Na uwagę zasługuje fakt, że ubezpieczona niezwłocznie po powzięciu wiadomości o treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6.03.2019 roku niezwłocznie wystąpiła do ZUS ze skargą o wznowienie postępowania. Gdyby nie przypadkowa rozmowa ubezpieczonej ze znajomymi skarżąca nie wiedziałyby, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6.03.2019 roku w ogóle jej dotyczy. Zdaniem sądu nie można zarzucić ubezpieczonej braku staranności jakiej można wymagać od osoby należycie dbającej o swoje interesy. W ocenie sądu skarżącej nie sposób przypisać jakiegokolwiek postaci winy, jak również zawinionej niezajomości prawa.

Sąd faktyczny sąd ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach organu rentowego i aktach sądowych. Wiarygodność tych dowodów nie została podważona przez żadną ze stron, a więc sąd uznał je za wiarygodne bowiem wzajemnie się uzupełniały, tworząc logiczną całość.

Wobec powyższego sąd, w oparciu o art. 477¹⁴ § 2 K.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przywrócił ubezpieczonej termin do wniesienia skargi o wznowienie postępowania od decyzji z 24.07.2013 roku.

Tomasz Korzeń

Sygn. akt III AUa 606/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 marca 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk (spr.)
Sędziowie:	Barbara Białecka SSA Jolanta Hawryszko

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 19 marca 2020 r. w Szczecinie

sprawy K. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.
o wznowienie postępowania w przedmiocie wysokości emerytury
na skutek apelacji organu rentowego
od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim
z dnia 15 listopada 2019 r., sygn. akt VI U 695/19

uchyla zaskarżony wyrok oraz poprzedzając go decyzję i sprawę przekazuje Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G. do ponownego rozpoznania.

SSA Jolanta Hawryszko	Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk	Barbara Białecka
-----------------------	----------------------------------	------------------

Sygn. akt III AUa 606/19 UZASADNIENIE

Decyzją z 31 maja 2019 roku, znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił K. S. wznowienia postępowania.

Ubezpieczona K. S. odwołała się od tej decyzji. Wniosła o zmianę decyzji i przywrócenie terminu do złożenia skargi o wznowienie postępowania. Wskazała, że trudno jest emerytowi śledzić wszystkie zmiany w prawie jakie odnoszą się do osób urodzonych w (...) roku. Nadto podała, że jest osobą w podeszłym wieku, cierpi na żylaki nóg, a w maju 2019 roku spadła ze schodów co spowodowało u niej kontuzję nogi i objęcie specjalistycznym leczeniem.

Pozwany organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania podając, że ubezpieczona przekroczyła termin do złożenia skargi o wznowienie postępowania, który upłynął jej w dniu 23 kwietnia 2019 roku, tymczasem skarżąca złożyła skargę w dniu 6 maja 2019 roku.

Wyrokiem z dnia 15 listopada 2019 roku Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. z dnia 31 maja 2019 roku, znak: (...) w ten sposób, że przywrócił K. S. termin do wniesienia skargi o wznowienie postępowania od decyzji z 24 lipca 2013 roku.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

K. S. urodziła się (...). Pobierała emeryturę „wcześniejszą” przyznaną na podstawie art. 29 i 46 ustawy z dnia 17.12.1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2018.1270; dalej jako ustawa emerytalna). Wysokość świadczenia od 5 maja 2008 roku wyniosła 1 531,14 zł. Emerytura po waloryzacji od 1 marca 2011 roku wyniosła 1 757,29 zł.

Decyzją z 24 lipca 2013 roku przyznano ubezpieczonej emeryturę na podstawie art. 24 i 26 ustawy emerytalnej. Wysokość emerytury pozwany ustalił na kwotę 1 384,76 zł; kwotę składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji – 51 284,76 zł; średnie dalsze trwanie życia – 253,7 miesięcy; kwotę pobranych emerytur w wysokości 105 793,10 zł.

Decyzją z 2 lipca 2015 roku ZUS przeliczył emeryturę skarżącej. Wysokość emerytury pozwany ustalił na kwotę 1 507,85 zł; kwotę składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji – 51 284,76 zł; średnie dalsze trwanie życia – 253,7 miesięcy; kwotę pobranych emerytur w wysokości 105 793,10 zł.

Wyrokiem z dnia 6 marca 2019 roku Trybunał Konstytucyjny w sprawie P 20/16 stwierdził, że art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 września 2017 roku, w zakresie w jakim dotyczy kobiet urodzonych w (...) roku, które nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji.

Dnia 6 maja 2019 roku ubezpieczona, powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego wniosła o ponowne obliczenie emerytury. Decyzją z 31 maja 2019 roku organ rentowy odmówił wznowienia postępowania wskazując, że skarga ubezpieczonej została wniesiona po ustawowym terminie, a trudna sytuacja rodzinna, na którą powołuje się skarżąca nie uzasadnia przywrócenia terminu.

Ubezpieczona ma 66 lat. Cierpi na kontuzję nogi i żylaki. Jest objęta specjalistycznym leczeniem. O treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019 roku dowiedziała się w maju 2019 roku. Niezwłocznie po powzięciu informacji o treści wyroku złożyła skargę o wznowienie postępowania. Skarżąca nie potrafi i nie korzysta z Internetu.

Sąd Okręgowy uznał odwołanie ubezpieczonej za zasadne podnosząc, iż zgodnie z art. 145a § 1 k.p.a., można żądać wznowienia postępowania w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego została wydana decyzja. W sytuacji określonej w § 1 skargę o wznowienie wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (§ 2).

Sąd pierwszej instancji wskazał, iż termin do złożenia skargi o wznowienie postępowania z powołaniem się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego, określony w art. 145a § 2 k.p.a. jest terminem o charakterze procesowym i może być przywrócony przy zastosowaniu art. 58 § 1 i 2 k.p.a. Zgodnie z tym przepisem przywrócenie terminu jest możliwe na prośbę zainteresowanej osoby jeżeli uprawdopodobni, że uchybienie terminu nastąpiło bez jej winy. Organ rentowy odmówił przywrócenia terminu jedynie z tej przyczyny, że uznał iż wnioskodawczyni nie uprawdopodobniła braku swej winy w uchybieniu terminowi. Przy czym przepisy procedury administracyjnej nie definiują samodzielnie pojęcia winy, zatem przy ocenie tego elementu trzeba uwzględnić konkretny stan faktyczny i ocenić go z uwzględnieniem obiektywnego miernika staranności wymaganej w danych okolicznościach. Nie można postępować w sposób schematyczny i zbyt ogólnikowy.

Sąd meriti zauważył, że termin przewidziany w art. 145a § 2 k.p.a. jest nie tylko relatywnie krótki, ale też początek jego biegu – ogłoszenie wyroku Trybunału Konstytucyjnego w dzienniku urzędowym – może być stronie niewiadomy.

Zgodnie z art. 145a k.p.a. wznowienie postępowania może nastąpić tylko na wniosek ubezpieczonego. Zatem zastosowanie tego przepisu ma miejsce tylko wówczas gdy ubezpieczony złożył do organu rentowego skargę o wznowienie postępowania zakończonego ostateczną decyzją organu rentowego w terminie 1 miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Termin ten jest zakreślony w art. 145a § 2 k.p.a.

Sąd Okręgowy podkreślił, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zastosowanie ma przepis art. 477¹⁰ § 2 k.p.c., w którym podkreślona jest kontrola funkcji postępowania sądowego i zasada, że jego przedmiotem może być tylko żądanie będące przedmiotem rozpoznania przed organem rentowym. W konsekwencji zakres zaskarżonej decyzji wyznacza też zakres rozpoznania sprawy przez sąd.

W niniejszej sprawie kwestia sporna dotyczyła wyłącznie wznowienia postępowania oraz – jako przesłanki wznowienia - przywrócenia terminu do złożenia przez ubezpieczoną skargi o wznowienie postępowania w przedmiocie ustalenia wysokości emerytury przysługującej ubezpieczonej w powszechnym wieku emerytalnym, z uwzględnieniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 roku.

Poza sporem było, że ubezpieczona złożyła skargę o wznowienie postępowania z uchybieniem miesięcznego terminu. Na uzasadnienie wniosku o przywrócenie terminu podała, że o sytuacji rodzinna uniemożliwiła jej złożenie skargi wcześniej a nadto, że doznała kontuzji nogi i została objęta specjalistycznym leczeniem. O treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 6.03.2019 roku dowiedziała się na początku maja 2019 roku i niezwłocznie po tym złożyła skargę

o wznowienie postępowania do ZUS. Dodatkowo Sąd pierwszej instancji wskazał, że ubezpieczona jest osobą starszą (66 lat) i nie korzysta z Internetu. Gdyby nie informacja od znajomych, którzy mieli wiedzę o treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019 roku, nie dowiedziałaby się o tym wyroku. Skargę do organu rentowego złożyła niezwłocznie po powzięciu informacji o wyroku.

Sąd meriti stwierdził, iż termin do złożenia skargi o wznowienie postępowania z uwagi na wyrok Trybunału Konstytucyjnego określony w art. 145a § 2 k.p.a., jest terminem o charakterze procesowym i może być przywrócony na podstawie art. 58 § 1 i 2 K.p.a. Zgodnie z tym przepisem przywrócenie terminu jest możliwe na wniosek zainteresowanej osoby jeżeli uprawdopodobni, że uchybienie terminu nastąpiło bez jej winy. Ocena przesłanek zastosowania w sprawie art. 58 k.p.a. może nastąpić po wszechstronnym wyjaśnieniu okoliczności konkretnego przypadku, z pomocą wszelkich koniecznych środków dowodowych i z uwzględnieniem słusznego interesu strony, a wszelkie niejasności nie mogą być interpretowane na niekorzyść strony (por. wyrok WSA w Rzeszowie z 21.05.2019 roku, III SA/Rz 85/19, Legalis). Przy ocenie winy bez wątpienia trzeba uwzględnić konkretny stan faktyczny i ocenić go z uwzględnieniem obiektywnego miernika staranności wymaganej w danych okolicznościach.

Sąd Okręgowy zauważył, że terminy procesowe w większości rozpoczynają swój bieg od daty dokonania jakiejś czynności w stosunku do strony, np. doręczenia jej odpisu decyzji z pouczeniem o sposobie i terminie wniesienia odwołania. Stąd, w sytuacji kiedy strona była prawidłowo pouczona o przysługującym środku zaskarżenia oraz terminie jego wniesienia. Zastosowanie surowszych kryteriów oceny winy w przekroczeniu terminu należy uznać za uzasadnione. Wówczas strona posiada wiedzę o istnieniu terminu do złożenia odwołania oraz dacie rozpoczęcia jego biegu.

W ocenie Sądu pierwszej instancji, termin przewidziany w art. 145a § 2 k.p.a. jest nie tylko krótki, ale też początek jego biegu - w niniejszej sprawie ogłoszenie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019 roku w dzienniku urzędowym – nie jest łatwy do ustalenia, zwłaszcza biorąc pod uwagę grupę społeczną której wyrok dotyczy. K. S. nie jest osobą aktywną zawodowo. Nie wiedziała jaki jest termin do wniesienia skargi o wznowienie postępowania. Nie można obarczać ubezpieczonej obowiązkiem bieżącego sprawdzania publikacji spraw emerytalnych w dziennikach urzędowych oraz doniesień w mediach. Tym bardziej, że sprawa która wpłynęła do Trybunału Konstytucyjnego w dniu 3 października 2016 roku została rozpoznana trzy lata później tj. w dniu 6 marca 2019 roku. Ponadto, trudno także przyjąć, że ubezpieczona z łatwością mogła odnieść treść wyroku z dnia 6 marca 2019 roku stwierdzającego niekonstytucyjność art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS, do swojej sytuacji prawnej. Tym bardziej, że już od kilku lat pobierała emeryturę przyznaną jej w wieku powszechnym.

Sąd meriti wskazał, iż z art. 58 k.p.a. wynika, że terminu nie przywraca się w sytuacji, gdy uchybienie terminowi było zawinione przez stronę. Zdaniem tego Sądu, ubezpieczonej nie można przypisać winy w jakiegokolwiek postaci, nawet winy rozumianej jako niedołożenie należytej staranności jakiej można wymagać od każdej osoby dbającej o swoje interesy. Wobec braku informacji ze strony ZUS o wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 roku oraz o tym, że wyrok ten odnosi się do sytuacji prawnej skarżącej, nie miała ona możliwości powzięcia wiadomości na temat tego wyroku nawet przy dołożeniu należytej staranności i złożenia skargi w terminie. Trudno też wymagać od ubezpieczonej, aby na bieżąco śledziła doniesienia w mediach o sprawach emerytalnych, a powziętą wiedzę odnosiła do swej sytuacji. Ubezpieczona nie korzysta z Internetu. Zaś doniesienia medialne sprowadzały się jedynie do ogólnikowych informacji, że kobiety z rocznika 1953 mogą dokonać korzystnego dla siebie przeliczenia emerytur. W ocenie Sądu Okręgowego, na uwagę zasługuje fakt, że ubezpieczona niezwłocznie po powzięciu wiadomości o treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 roku niezwłocznie wystąpiła do ZUS ze skargą o wznowienie postępowania. Gdyby nie przypadkowa rozmowa ubezpieczonej ze znajomymi skarżącą nie wiedziałaby, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego w ogóle jej dotyczy.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji nie można zarzucić ubezpieczonej braku staranności jakiej można wymagać od osoby należycie dbającej o swoje interesy. W ocenie tego Sądu skarżącej nie sposób przypisać jakiegokolwiek postaci winy, jak również zawinionej nieznajomości prawa.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy w oparciu o art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przywrócił ubezpieczonej termin do wniesienia skargi o wznowienie postępowania.

Z powyższym rozstrzygnięciem nie zgodził się organ rentowy, zaskarżając je w całości i zarzucając mu:

1. prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie (niezastosowanie) art. 190.1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

2. przepisów prawa procesowego, tj.: art. 227 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 58 § 1 k.p.a. przez:

1/ dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego i w tym zakresie przyjęcie, że uchybienie terminowi do złożenia skargi o wznowienie postępowania nie było zawinione w sytuacji gdy ubezpieczona w żaden sposób nie udowodniła okoliczności, uzasadniających przywrócenie w/w. terminu,

2/ nieuwzględnienie przy wydaniu zaskarżonego wyroku, że trudna relacja z rodziną i doznana przez ubezpieczoną kontuzja z maja 2019 r. nie uzasadnia przywrócenia w/w. terminu,

3/ pominięcie, że ubezpieczona pozyskała wiedzę o możliwości wystąpienia ze spornym roszczeniem od znajomych,

4/ pominięcie, że organ rentowy nie został normatywnie zobligowany do udzielenia ubezpieczonej pisemnej informacji o fakcie wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z dnia 06 marca 2019 r. w sprawie o sygnaturze akt: P 20/16 i skutkach prawnych jego ogłoszenia.

W związku z powyższym apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zdaniem organu rentowego całość zebranego w sprawie materiału dowodowego i jego treść, w szczególności okoliczności wskazane w pkt. 2. 1-2 petitum apelacji dowodzi wyłącznej winy powódki w uchybieniu terminowi do złożenia skargi o wznowienie postępowania, a w konsekwencji skutkuje brakiem podstaw do jego wznowienia. W rozpatrywanej sprawie Sąd ustalił, że ubezpieczona nie potrafi i nie korzysta z Internetu. Jednak Sąd pominął, że ubezpieczona miała dostęp do innych podstawowych źródeł informacji w mediach, tj. radia i telewizji, czemu wyraźnie nie zaprzeczyła. Co istotne, ubezpieczona w żaden sposób nie udowodniła okoliczności, uzasadniających przywrócenie w/w. terminu. W tym zakresie skarżąca nie przedłożyła dokumentacji, a jej twierdzenia zawarte w odwołaniu są gołosłowne. Wymienione przez ubezpieczoną okoliczności, dotyczące trudnej relacji z rodziną nie uzasadnia przywrócenia w/w. terminu, zaś doznana kontuzja z maja 2019 r. nie stanowi podstawy do przywrócenia terminu, który upłynął z dniem 23 kwietnia 2019r.

W ocenie apelującego, zaniechania powódki w zakresie możliwości uzyskania podstawowych informacji w mediach wskazuje na jej winę w uchybieniu terminu, a okoliczność, dotycząca braku aktywności zawodowej jest również efektem jej indywidualnej decyzji.

Zdaniem organu rentowego, Sąd meriti pominął treść art. 190. 1 i 2 Konstytucji RP, zgodnie z którym: orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. 2. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w sprawach wymienionych w art. 188 podlegają niezwłocznemu ogłoszeniu w organie urzędowym, w którym akt normatywny był ogłoszony. Jeżeli akt nie był ogłoszony, orzeczenie ogłasza się w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”. W kontekście powyższego apelujący wskazał, iż organ rentowy nie został normatywnie zobligowany do udzielenia ubezpieczonej pisemnej informacji o fakcie wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z dnia 06 marca 2019 r. w sprawie o sygnaturze akt: P 20/16 i skutkach prawnych jego ogłoszenia. Przedmiotowy wyrok został ogłoszony w organie urzędowym w celu zaznajomienia się z jego treścią przez

adresatów, w tym ubezpieczoną. Wyżej wymieniona z tej możliwości nie skorzystała, a podnoszony przez nią brak informacji na temat ponownego obliczenia świadczenia jest wyłącznie wynikiem jej decyzji i zaniechań w tym zakresie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Sąd Apelacyjny rozważył sprawę i uznał, że apelacja jest zasadna w stopniu uzasadniającym uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji oraz przekazanie sprawy do rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu.

Na wstępie wskazać należy zasadę, że sąd drugiej instancji, jeśli nie oddała apelacji, zmienia zaskarżony wyrok i orzeka co do istoty sprawy (art. 385 i art. 386 § 1 k.p.c.). Uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania może więc nastąpić tylko wyjątkowo, gdy stwierdzono nieważność postępowania (art. 386 § 2 k.p.c. w zw. z art. 379 k.p.c.) lub w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.; por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2012 r., II UZ 58/12, OSNP 2014/1/14). W tym drugim wypadku, w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, dopuszczalne jest nie tylko uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji, ale także zaskarżonej odwołaniem decyzji i przekazanie sprawy bezpośrednio organowi rentowemu, o czym stanowi art. 477^{14a} k.p.c. Przepis ten ma zatem zastosowanie wówczas, gdy konieczne jest skasowanie decyzji organu rentowego i wydanie nowej, po przekazaniu sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania i przeprowadzeniu prawidłowego postępowania przed tym organem, uwzględniającego wszelkie wymagania wynikające z prawa materialnego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 20 października 2016 r., I UZ 22/16, Legalis nr 1537373 i z dnia 26 września 2017 r., II UZ 51/17, Legalis nr 1696675).

Podkreślić należy, że organy orzecznicze w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zobowiązane są do szczególnej staranności przy ocenie przedmiotu sporu. Uwaga ta dotyczy w szczególności organu rentowego, który powinien zweryfikować pismo wszczynające postępowanie i dołączone do niego dokumenty tak, aby odzwierciedlić jego prawdziwy sens i rozstrzygnąć o istocie sprawy. Wniosek ubezpieczonego oraz powołane w nim okoliczności i nowe dowody powinny zatem znajdować odzwierciedlenie w decyzji oraz jej uzasadnieniu. Skoro przepis art. 477^{14a} k.p.c. upoważnia także do uchylenia decyzji organu rentowego, to zakłada, że również na etapie postępowania administracyjnego może dojść do nierozpoznania istoty sprawy (wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 28 lutego 2018 r., III AUa 999/16, Legalis nr 1743591). Zaznaczyć należy, iż w przypadku postępowania organu rentowego do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy decyzja organu nie rozstrzyga o wniosku osoby ubezpieczonej bądź też rozstrzyga, ale w niepełnym zakresie lub w też w sytuacji, gdy wydana z urzędu decyzja jest przedwczesna w zakresie rozstrzyganej w niej materii (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 lutego 2016 r., III AUa 1208/14, Legalis nr 1428349).

W niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny dostrzegł, że wniosek ubezpieczonej z dnia 6 maja 2019 r. dotyczy przeliczenia emerytury zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r. Nie zawiera wskazania w jaki sposób, na podstawie jakich przepisów organ rentowy ma tego dokonać (w dodatkowym piśmie ubezpieczona wniosła również o przywrócenie terminu do złożenia skargi o wznowienie postępowania). Należy podkreślić, że organ rentowy ma obowiązek działania na korzyść ubezpieczonych i zastosowania najkorzystniejszych obowiązujących przepisów. Istotne jest też, że sam Trybunał Konstytucyjny wskazał, że przepisy dotyczące wznowienia postępowania nie uwzględniają specyficznej sytuacji związanej z obowiązkiem sanacji konstytucyjności w sprawach dotyczących emerytur kobiet, które przed dniem 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 ustawy o FUS. Pozostawiają tym samym znaczny margines dowolności organom i sądom w ocenie i rozstrzygnięciu następstw wyroku Trybunału Konstytucyjnego w konkretnych wypadkach.

Zdaniem Sądu odwoławczego, organ rentowy błędnie ocenił, że złożony przez ubezpieczoną wniosek dotyczył wyłącznie żądania wznowienia postępowania w sprawie. Organ rentowy zupełnie pominął żądanie ubezpieczonej przeliczenia jej emerytury z pominięciem przepisów uznanych przez Trybunał Konstytucyjny za niekonstytucyjne.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, w niniejszej sprawie istnieją podstawy do ponownego ustalenia prawa w oparciu o art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.; powoływana dalej jako: ustawa emerytalna). Sąd Apelacyjny rozważył, że zgodnie z art. 124 powołanej ustawy, w sprawach o świadczenie określone w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, chyba że niniejsza ustawa stanowi inaczej. A przy tym zgodnie z art. 9 k.p.a. organy administracji publicznej są obowiązane do należytego i wyczerpującego informowania stron o okolicznościach faktycznych i prawnych, które mogą mieć wpływ na ustalenie ich praw i obowiązków będących przedmiotem postępowania administracyjnego. Organy czuwają nad tym, aby strony i inne osoby uczestniczące w postępowaniu nie poniosły szkody z powodu niezajomości prawa, i w tym celu udzielają im niezbędnych wyjaśnień i wskazówek. Wymaga zaznaczenia, że przepisy procedury administracyjnej w art. 145 i nast. służą generalnie wzruszeniu prawomocnej decyzji wydanej m.in. w oparciu o akt normatywny uznany orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego za niezgodny z Konstytucją, a zatem do wznowienia pierwotnie zainicjowanego postępowania, uchylenia decyzji i ponownego, merytorycznego rozstrzygnięcia w odniesieniu do pierwotnego żądania, a nie żądania zawartego we wniosku o wznowienie postępowania. Ich zadaniem jest wyeliminowanie z obrotu prawnego nieprawidłowej decyzji wydanej z naruszeniem prawa i ponowne merytoryczne rozstrzygnięcie w sprawie, tak jakby tej decyzji nie było, czyli w istocie sprawa wraca do punktu wyjścia, którym było złożenie wniosku w zakresie którego wydano decyzję następnie zaskarżoną skargą o wznowienie postępowania.

Natomiast ustawa emerytalna w art. 114 ust. 1 pkt 6 wprowadziła instytucję swoistego wznowienia postępowania, przez stworzenie możliwości ponownego ustalenia świadczenia, tak co do prawa, jak i wysokości, mimo istnienia w tym względzie prawomocnej decyzji, i jedynie w odniesieniu na przyszłość, bez reaktywacji pierwszorazowego żądania. Zgodnie z przywołanym art. 114 ust. 1 pkt 6 w sprawie zakończonej prawomocną decyzją organ rentowy, na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, uchyla lub zmienia decyzję i ponownie ustala prawo do świadczeń lub ich wysokość, jeżeli: przyznanie świadczeń lub nieprawidłowe obliczenie ich wysokości nastąpiło na skutek błędu organu rentowego. Przy tym wymaga zauważenia, że wskazany przepis pozwala na ponowne ustalenie wysokości świadczenia przy wykorzystaniu przesłanek, które są znacząco mniej rygorystyczne niż określone w art. 145 k.p.a., zatem wykorzystanie tego instrumentu prawnego w pełni zrealizuje zasadę z art. 9 k.p.a.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 maja 2004 r., III UK 16/04 wprost stwierdził, że dyspozycja 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. nr 162, poz. 1118 ze zm.) stanowi *lex specialis* względem analogicznej dyspozycji art. 145 § 1 pkt 1 k.p.a. i w konsekwencji w sprawach, których dotyczy art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie ma zastosowania art. 145 § 1 pkt 5 k.p.a.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, w stanie faktycznym sprawy zaskarżona decyzja w istocie nie rozstrzygała o wniosku ubezpieczonej, która domagała się przecież ponownego obliczenia emerytury z wyłączeniem niekonstytucyjnej regulacji art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej, co jednoznacznie wynika z treści oryginału wniosku znajdującego się w aktach rentowych. Organ rentowy jednak potraktował wniosek wyłącznie jako żądanie wznowienia postępowania administracyjnego i doprowadził do przerehabrowania wniosku złożonego przez ubezpieczoną, tak by żądanie wznowienia postępowania administracyjnego jednoznacznie wynikało z treści jej pisma. Tymczasem organ powinien był rozważyć to żądanie, w pierwszej kolejności na gruncie przepisów ustawy emerytalnej.

Jednocześnie należy zaznaczyć, Sąd Apelacyjny w całości przyjmuje za własne rozważania Sądu pierwszej instancji związane z przywróceniem terminu do złożenia skargi o wznowienie postępowanie. Z uwagi na fakt, iż Sądowi z urzędu wiadomym jest, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. w przypadku wznowienia postępowania dotyczącego decyzji wydanych w 2013 roku odmawia ich uchylenia na podstawie art. 145 § 1 k.p.a. w związku z upływem pięcioletniego terminu od daty wydania decyzji to, w ocenie Sądu odwoławczego, przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy obowiązkiem organu będzie rozważenie zasadności żądania ubezpieczonej, w przedmiocie merytorycznego rozstrzygnięcia o prawie do przeliczenia nieprawidłowo obliczonej emerytury, w trybie przepisów ustawy emerytalnej, art. 114 ust. 1 pkt 6. W przekonaniu Sądu Apelacyjnego, zakwestionowana decyzja powinna była obejmować także

kwesję ponownego ustalenia wysokości emerytury na podstawie art. 114 ust. 1 pkt 6 ustawy emerytalnej i w efekcie możliwości przeliczenia świadczenia bez pomniejszania jego wysokości o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur przyznanych przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, a więc z wyłączeniem niekonstytucyjnej regulacji zawartej w art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej.

Podsumowując, organ rentowy nie rozstrzygnął o możliwości przeliczenia emerytury, chociaż w ocenie sądu odwoławczego był do tego zobowiązany, zarówno wnioskiem, jak też obowiązkiem działania na korzyść ubezpieczonej.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 47714a k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu i przekazał sprawę organowi rentowemu celem ponownego rozpoznania.

Jolanta Hawryszko Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk Barbara Białecka